

Bezohledné zrcadlo moře

Libor Staněk II.

Sbírka Petra Hrušky nese rysy nalezeného deníku

Petr Hruška
Spatřil jsem svou tvář
Host, Brno 2022
70 stran

Je osvěžující číst po dlouhé době sbírku současného českého básníka, jejíž hlavní téma primárně nepodpírá prožitá zkušenost autora, z něhož prýští touha simulující co nejsilnější emocionální věrojatnost, a která se ostentativně nezabývá svým mikrosvětlem ani tím „tady a teď“. Petr Hruška se ve své sbírce *Spatřil jsem svou tvář* namísto toho spoléhá na podprahovou, imaginativně fiktivní hravost a předem zvolený koncept, v němž se inspiroval plavbou slavného portugalského mořeplavce Fernão de Magalhãese. Ten se v roce 1519 vydal na cestu kolem světa, přičemž jeho jediná loď Victoria o tři roky později, 8. září, jako první obepula zeměkouli, když dorazila domů

do Seville: „Je stále těžší vysvětlit, / že poplujeme-li pořád kupředu, / vrátíme se“ (s. 41).

Hruškova v pořadí již devátá sbírka tedy vychází přesně po pěti letech od této události a v kontextu jeho plodného tvůrčího období je signifikantním úkazem charakterizujícím částečnou proměnu básníkovy práce s textem (především ve výběru tématu), která započala již v předchozí osmé sbírce *Nikde není řečeno*. Už zde Hruška do své „kuchyňské“ / „interiérové“ tvorby pozvolna propouští rysy současného konceptuálního psaní, byť velmi okrajově, nezáměrně a s daleko menší radikalitou než soudobí američtí autoři (K. Goldsmith, G. Dworkin) nebo obdobně jako Petr Borkovec ve sbírce *Herbář k čemusi horšímu*.

Pro Hrušku je příznačná odlišná práce s lyrickým „já“. V jeho konceptuálním psaní se emocionální původnost autora stává druhotnou a daleko více se klade důraz na nečitelnost, falzifikaci či apropriaci. Ve zmiňované předposlední Hruškově sbírce jsme tak například mohli číst několik přejatých básní označených jako „hliněná tabulka“, jež nás pomocí fragmentárních zápisů přenášely k příběhům asociujícím Gilgamešův epos a ke zlomkům sumerských mýtů: „[...] řady mužů / se sekerami o váze tří talentů, / táhnou se řady mužů / s meči o váze pěti talentů, / táhnou se řady mužů / s dvouhlavými sekerami, / s ptáky na přilbách“ (s. 29). A i nejnovější Hruškova sbírka *Spatřil jsem svou tvář* jako by záměrně vyrůstala na základě cizího rukopisu, který inovativně přetváří do nových souvislostí a vztahů, konkrétně *První zprávu o cestě kolem světa*, kterou sepsal italský rytíř a dobrodruh Antonio Pigafetta, jeden z osmnácti přeživších epochální Magalhãeseovy námořní výpravy.

Celá sbírka tak nabírá zřetelné rysy jakéhosi nalezeného deníku, v němž si ovšem vypravěč od pozorovaných situací udržuje patřičný, leckdy až antropologický distanc, a to i ve chvílích, kdy popisuje nejkrutější okolnosti výpravy: „Vyjednávání nedopadlo dobře. / Nechtějí nám vydat důstojníkovu mrtvolu. / Prý pochopili, / o jak vzácného člověka jde. /

Máme si nechat všechny ty, / co plavou okolo“ (s. 33), píše v jedné z básní Hruška, jenž své verše v některých polohách záměrně odlyrizovává a stylizuje se do vypravěčských nálad etnografa, obchodníka, tlumočnicka či úředníka. Neustále se v knize také cyklicky navrácí k tematizaci odrazu (zrcadlového, od mořské hladiny) a celkového smyslu cesty, v nichž nenalzáme sami sebe, ale pouhý stín skutečnosti spojený s tíží neuchopitelného okamžiku.

Právě „přivlastněné básně“ plně objektivizující popisnosti připomínající cestovatelské příručky patří k nejsilnějším textům sbírky, když přeměnou neestetických kategorií do těch estetických umocňují autorský odstup: „Dobré vědět: / jazyk — lada / ústa — bebere / prs — süssu / stehna — chiaue / ženské přirození — isse / zadek — hoiij / pojd sem! — marica! (na severu: camarj!)“ (s. 31). Uvedené texty uvozující strohé deníkové záznamy navíc vzbuzují esenciální otázku „Co je to vlastně poezie?“, kterou si ve svém celoživotním díle klade na pozadí prazvláštní cesty Arthura Rimbauda Miloslav Topinka. Ten, jak víme, byl vždy fascinován rimbaudovským zavrnutím poezie, která se ale v Hararru z lyrických zápisů proměnila/přetvořila právě do obchodnické a zeměpisné řeči. Jako by Hruška v této knize ohledával podobné prostory. Jen místo nekonečné pouště nás vyvrhává na širé moře.

Přesto se v jeho nové sbírce žádná smrt autora nekoná, což je možná škoda. Z mnoha básní je silně patrný autorův styl, který se stal v kontextu soudobé poezie eufemisticky řečeno klasikou. Stále je precizní a hoden obdivu, zároveň je ale jaksi sešněrovaný ve své dokonalosti, jak si přede dvěma lety povšiml literární kritik Martin Lukáš. Hruška totiž i tentokrát staví pomocí geometricky přesného jazyka onen nehybný „beton slov“, který je obroušen do nejmenšího detailu. Ve výsledku ho tak občas sledujeme spíš jako architektonickou památku, z níž se vytratila potřeba zabydlenosti, živelnosti. Přesto ale Hruška několikrát dláto dokonalého řemeslníka odhodí a svou poezií opět znejistňuje, třeba i pomocí nevlastního jazyka. Přál bych mu pro příští

jubilejní desátou sbírku, aby se — jak sám s oblibou říká — v poezii „minul přesně“. Třeba s pomocí většího experimentování.